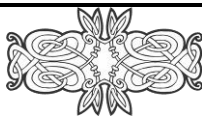

ПІДПРИЄМНИЦТВО,
ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ

ENTREPRENEURSHIP,
TRADE AND EXCHANGE
ACTIVITIES

Довбуш Андрій, Белова Ірина. Трансформація облікових процесів в умовах цифровізації.
Економічний дискурс. 2024. Випуск 1-2. С. 131-141.
DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-14>

УДК 657.1.012.1:336.74: 330.3
JEL Classification: M40, F01, L86, F20, O10

Довбуш Андрій

к.е.н., доцент, доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Західноукраїнський національний університет
м. Чортків, Україна

E-mail: advvad@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4751-1230

Белова Ірина

к.е.н., доцент, заступник директора Навчально-наукового інституту інноватики,
природокористування та інфраструктури
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

E-mail: i.belova@wunu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-5399-3654

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Анотація

Вступ. Важливим чинником ефективного функціонування підприємств та компаній є правильна організація бухгалтерського обліку та звітності. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та звітності дає можливість суттєво покращити ефективність роботи бухгалтерів та фінансистів компанії, скоротити кількість помилок та підвищити якість даних. Цифрова трансформація бухгалтерії є процесом використання нових технологій для ефективного функціонування компанії.

Методи. Методологічними засадами дослідження стали положення діалектичного методу щодо пізнання економічних явищ і процесів у безперервному їх взаємозв'язку. В процесі дослідження використані загальнонаукові і спеціальні методи, зокрема: аналітичний метод застосовувався при огляді літературних джерел; метод класифікації дав змогу диференціювати основні компоненти цифрового обліку, а метод опису – надати їм детальну характеристику; монографічний метод використаний при вивченні літературних джерел з питань цифрової економіки та обліку, а системно-аналітичний – при обробці отриманої інформації.

Результати. Визначено, що цифрова економіка – це інформаційно-комунікаційне середовище економічної діяльності в мережі Інтернет, результат трансформаційних ефектів нових технологій загального призначення в сфері інформації та комунікації. Обґрунтовано, що автоматизація обліку є одним із складових цифровізації

бізнесу, котра сприяє компаніям ефективно використовувати ресурси та підвищувати конкурентоспроможність на ринку. Виявлено основні принципи функціонування цифрової облікової платформи, що дозволяють створювати новітні електронні системи із значною кількістю користувачів.

Перспективи. Отримані результати дослідження сприятимуть підвищенню ефективності формування і розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки та стануть базою для подальших наукових розробок у цій галузі.

Ключові слова: цифрова економіка, інформаційні технології, бухгалтерський облік, цифровий облік, цифрові технології.

Вступ.

Сьогодні тривають процеси цифровізації, при цьому цифрові технології та інновації відіграють ключову роль у поліпшенні ефективності та якості послуг, що надаються, оптимізації процесів і підвищенні рівня задоволеності клієнтів і користувачів. Вони дають змогу автоматизувати завдання, поліпшити комунікацію і доступ до інформації, а також створити нові можливості для розвитку та інновацій.

Загальний перехід до цифрових технологій став початком інформаційної революції, яка запустила чергову глобальну зміну технологічних укладів. Під впливом сучасних інформаційних систем та інформаційних технологій відбуваються значні зміни в обліковій методології та практиці, що актуалізують доцільність вироблення адекватної новим умовам облікової парадигми, розвитку теоретичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо розширення та модернізації змісту бухгалтерської науки, її позиціонування як практичної діяльності, що підвищує престижність і затребуваність професії бухгалтера.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Низка дослідників здійснили вивчення проблематики формування і розвитку цифрових інформаційних технологій в бухгалтерському обліку, серед яких: Х. Альбах, І. Белова, М. Бенько, О. Білоус [1], Р. Бруханський, Н. Голячук, О. Івахненко, В. Кузь [2], О. Кундеус [1], О. Ларченко [3], С. Легенчук, М. Міхровська [4], В. Муравський, Н. Негропonte, В. Панасюк, Д. Пілевич, П. Пуцентейло, В. Семанюк, І. Спільник, Н. Хорунжак, Н. Шишкова Л. Н. Ющенко, О. Ярощук та багато інших.

Проте, більшість наукових досліджень стосовно даної теми мають фрагментарний характер та спрямовані на формування теоретико-методичного підґрунтя нової цифрової формації бухгалтерського обліку, що вимагає подальших ґрунтовних досліджень і є важливим напрямом дискусійного простору.

Мета.

Метою статті є дослідження теоретико-праксеологічних засад трансформаційних процесів розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки.

Методологія дослідження.

Дослідження проводилося із застосуванням діалектичного підходу до вивчення сучасного стану розвитку цифрової економіки. В процесі дослідження використані загальнонаукові і спеціальні методи, зокрема: аналітичний метод застосовувався при огляді літературних джерел; метод класифікації дав змогу диференціювати основні компоненти цифрового обліку, а метод опису – надати їм детальну характеристику; монографічний метод використаний при вивченні літературних джерел з питань цифрової економіки та обліку, а системно-аналітичний – при обробці отриманої інформації.

Результати.

Цифрові трансформації призвели до змін у всіх сферах суспільно-економічного життя людства, що позначилося на діяльності господарюючих суб'єктів, у тому числі, й на їхній обліковій практиці. Вони зумовили значну переорієнтацію траєкторії розвитку бізнесу як на мікрорівні, так і на регіональному та глобальному рівнях. Процеси цифровізації, загалом, змінюють існуючу парадигму взаємодії між користувачами, що формує новий характер відносин між ними. Віртуалізація бізнес-процесів вимагає змін організаційного та методичного забезпечення обліку. Також цифровізацією викликані зміни в частині формування компетенцій фахівців, необхідних у сучасних умовах господарювання.

Масштабно цифровізація увійшла у виробничі та технологічні процеси і повністю у процес діяльності багатьох підприємств сфери послуг. Це вказує на постійну необхідність вивчення теоретичних і науково-методологічних та науково-практичних підходів до розвитку цифрової трансформації сфери послуг у бухгалтерському обліку, у цифровій аналітиці та в системі контролю, а також методології обґрунтування та формування вигляду цифрових економічних систем і розвитку інфраструктури цифрової економіки. Таким чином, вплив цифровізації має не лише економічний характер, а й виражену соціальну та суспільну спрямованість, оскільки значною мірою обумовлює попит на робочу силу.

Окремі автори зазначають: «Для забезпечення конкурентних переваг як бізнесу так і державному сектору вже сьогодні необхідно впроваджувати елементи цифровізації, удосконалювати та модернізувати обліково-інформаційну систему управління, впроваджувати систему безпеки та захисту інформації тощо. Створення та підтримка інноваційних бізнесів на основі новітніх цифрових рішень і технологій має значний потенціал для конкурентних переваг України у світі» [5].

І. Спільник та М. Палюх виділяють низку факторів, що обумовили нинішнє становище обліку в умовах цифрової економіки: підвищення темпів розвитку електронного документообороту; виділення інформації у якості окремого чинника, що впливає на вартість бізнесу; поява нових об'єктів обліку (зокрема, криптовалюти, токенизованих активів тощо); зростання частки нефінансової інформації в обліковій системі суб'єктів господарювання; зміна фінансової направленості цільових пріоритетів на нефінансові; зміна технічно-технологічних підходів до збору, накопичення, узагальнення та оброблення облікової інформації; створення глобального середовища обміну інформацією з посиленням вимог до інформаційної безпеки; зміна підходів та облікових методик у обліковій практиці [6, с. 85]. На думку дослідників: «Інформаційний розвиток сучасного суспільства висуває нові вимоги до розвитку його економічної підсистеми, надання йому «проривного» характеру на основі використання інноваційних технологій управління бізнесом» [7, с. 36].

Цифрова трансформація обліку перебуває в постійному розвитку. Вона передбачає заміну дій фахівця штучним інтелектом, тобто чітко прописаними алгоритмами виконання дій і ухвалення рішень, унаслідок чого, як мається на увазі, має відбутися відмова від бухгалтера як професії. У такому разі бізнесу не доведеться замислюватися про організацію ведення обліку як окремої функції управління, тому що під час вчинення тих чи інших правочинів або операцій необхідна інформація генеруватиметься та передаватиметься учасникам і контролюючим органам автоматично.

Руденко С.В., Погрібняк Д.С. переконані: «Цифровізація сприяла зміні функціонального впливу по відношенню до інформації, у зв'язку з тим, що: паперові носії зі значною швидкістю втрачають свою функціональність, а електронний вигляд стає основною формою представлення інформації; змінилася якість та обсяги інформації – зростання в геометричній прогресії об'ємів інформації сприяє ускладненню процесів її оброблення, а також орієнтування загалом в інформаційному середовищі; значний обсяг інформації не є достовірним та актуальним, що вимагає додаткового її аналізу та перевірки; зріс рівень небезпеки витікання інформації, що потребує додаткового її захисту, та використання технологій роботи з нею, які гарантуватимуть її збереження

та недоторканність; виникнення нових об'єктів обліку вимагає формування нової методичної основи їх оцінювання та обліку, що необхідно для формування та представлення інформації про них стейкхолдерам» [8, с. 268].

Таким чином, через цифрову трансформацію змінюється підхід до ведення бізнесу, тобто відбувається зміна бізнес-моделі за рахунок інтеграції проривних технологій в усі аспекти діяльності компанії, а це нова найважливіша тенденція сьогоденної реальності. Погоджуємося з міркуванням дослідників, що «...цифрова трансформація бухгалтерського обліку є обов'язковим і незворотним процесом, який відіграє першочергову роль у підвищенні ефективності облікової та фінансової діяльності» [9].

Можна виокремити кілька головних переваг використання цифрових технологій у системі обліку та контролю:

- оптимізація та вдосконалення платформ, на яких можливо зручно і швидко збирати, обробляти і передавати дані;
- підвищення продуктивності праці (скорочення часу на виконання роботи, перенесення трудомістких завдань у цифровий простір);
- спрощення розробки стратегії ведення бізнесу за допомогою використання різних технологій (BigData, блокчейн та ін.);
- людський фактор більше не відіграє великої ролі, оскільки обчислювальна техніка рахує дані автоматично.

Розвиток цифрових технологій не стоїть на місці, вони постійно вдосконалюються і те, як вони змінюються, можна аналізувати з позицій:

- розвитку техніки, формування технічної бази, створення новітнього програмного забезпечення, визначення нових технологій для задоволення потреб користувачів бухгалтерського обліку та звітності;
- удосконалення систем, які пов'язані з автоматизацією збору, обробки та зберігання інформації – автоматизовані інформаційні системи.

Новий підхід до цифровізації на основі застосування цифрових інструментів і технологій висуває зміну вимог до персоналу організації, у т. ч. для суб'єкта обліку, який займається веденням обліку та складанням бухгалтерської звітності в цифровому середовищі. Виникає необхідність не тільки ефективно організувати цифровий облік, а й виявити та оцінити ризики, що виникають у цьому процесі.

Бухгалтерський облік і звітність є невід'ємною частиною функціонування підприємств і компаній. Ці процеси описують рух фінансових потоків, витрат і доходів, а також фіксують прийняті фінансові рішення. З цифровізацією дедалі більше компаній усвідомлюють необхідність використання сучасних технологій і програм для ефективнішого функціонування.

Цифрова трансформація передбачає автоматизацію бухгалтерського обліку та звітності за допомогою програм і застосунків, що істотно скорочує ручну працю і підвищує точність обліку. Цифровізація бухгалтерського обліку впливає на методологію систематизації облікових даних, процес отримання, оброблення, зберігання та передавання облікових даних за призначенням – це невід'ємна частина сучасного бізнесу, і розуміння її впливу на цю царину стає ключовим елементом успішного управління фінансами та ухвалення стратегічних рішень у динамічному економічному середовищі.

Погоджуємося з думкою дослідників: «Основну особливість у процесі трансформації має займати тріада «оптимізація-ефективність-еволюція», дотримання якої сприятиме перебудові та реформатуванню облікової системи (переведення всіх можливих інструментів у цифровий простір та комунікацію) з максимальним використанням потенціалу цифрових технологій» [10, с. 73].

У діяльності бухгалтера можна розглядати цифровізацію щодо трьох основних процесів: ведення обліку, формування звітності, подання звітності. Слід зазначити, що можливості

цифровізації наразі не використовуються повною мірою в частині подання інформації користувачам, оскільки перехід на електронний формат подання звітності фактично означає, що зацікавленим користувачам надають електронну копію форм звітності економічного суб'єкта, які раніше подавали в друкованому вигляді.

Цифровізація передбачає можливості розширеного доступу до інформації про показники звітних форм – розшифровка порядку розрахунку показників (застосовувані алгоритми і формули), джерела інформації для складання звітів, як у частині облікових даних, так і нормативна база, що є підставою для розрахунків, автоматичний розрахунок показників у разі застосування альтернативних методик обліку, аналіз динаміки показників, розрахунок аналітичних коефіцієнтів, графічне представлення результатів аналізу. Усе це можна реалізувати в електронних сервісах.

Цифровізація обліку та звітності має розвиватися в напрямі надання зацікавленим користувачам, причому як внутрішнім, так і зовнішнім, інформації в режимі реального часу. У такому разі звітні дані набудуть необхідної корисності та перестануть вважатися ретро-даними, адже саме те, що річна звітність, подана користувачам за місяці після закінчення звітного періоду, не дає актуальної інформації для ухвалення рішень, знижує цінність бухгалтерського фінансового обліку та звітності.

Нині відбувається активне впровадження електронного бухгалтерського документообігу із застосуванням цифрових інструментів [5; 6]. Наприклад, створюються системи зі штучним інтелектом, які дають змогу повністю виключити вплив суб'єкта обліку на формування документа до його перевірки в обліково-інформаційній системі.

При застосуванні бухгалтерського електронного документообігу, на відміну від формування, передання, зберігання документів у друкованому вигляді, також знижується ризик втрати даних через створення політики управління доступу користувачів до певних масивів інформації. При цьому потрібно створювати організоване зберігання електронних документів у єдиній системі, що дасть змогу врахувати вимоги законодавства та отримати оперативний доступ до документів незалежно від дати їх формування. Цифровізація обліку сприяє значному зменшенню помилок у бухгалтерському обліку; дані можна отримати оперативно з посиленням взаємодії між підрозділами організації; оптимізується зберігання даних та відбувається усунення небажаного доступу до документів бухгалтерського обліку.

Цифровізація бухгалтерського обліку стала можливою завдяки широкому спектру інноваційних інструментів і передових технологій, які трансформують способи обліку та аналізу фінансових даних:

Платформи, QuickBooks Online, Xero, і Sage Intacct надають можливість вести бухгалтерський облік і управляти фінансами в хмарі. Це забезпечує гнучкість, доступність і автоматичні оновлення, усуваючи необхідність в інфраструктурних витратах.

Штучний інтелект застосовується для автоматичного аналізу даних, розпізнавання зразків і визначення відхилень. Це дає змогу бухгалтерам точніше виявляти фінансові ризики та тенденції.

RPA використовує програмні роботи для автоматизації завдань, що повторюються, таких як обробка рахунків, узгодження даних і виконання рутинних операцій у бухгалтерії. Це скорочує помилки та збільшує ефективність.

Технологія блокчейн забезпечує безпрецедентну прозорість і надійність у бухгалтерії, особливо в галузях, пов'язаних із транзакціями та аудитом. Криптовалюти Bitcoin і Ethereum можуть використовуватися для обліку та обробки фінансових операцій.

NLP-технології дають змогу аналізувати і класифікувати текстову інформацію, що корисно під час аналізу контрактів, фінансових документів і комунікацій з клієнтами.

Інструменти, як-от Tableau і Power BI, надають бухгалтерам і аналітикам потужні засоби для візуалізації та аналізу даних, роблячи інформацію зрозумілішою і доступнішою для ухвалення рішень.

Мобільні додатки для бухгалтерії дають змогу бухгалтерам і підприємцям відстежувати

фінансові операції, надсилати рахунки й отримувати доступ до фінансових даних у реальному часі з мобільних пристроїв.[3]

З розвитком цифрових технологій, важливо забезпечити безпеку фінансових даних. Технології шифрування та методи кібербезпеки допомагають захистити фінансову інформацію від несанкціонованого доступу.

Інтеграція цих інструментів і технологій у бухгалтерську практику стає необхідною для компаній, які бажають залишатися конкурентоспроможними у світі, що швидко змінюється. Вони спрощують процеси, збільшують точність і дають змогу бухгалтерам зосереджуватися на більш стратегічних аспектах обліку та фінансового аналізу.

Важливим чинником ефективного функціонування підприємств і компаній є правильна організація бухгалтерського обліку та звітності. Важливо стежити за дотриманням законодавства і стандартів, а також проводити повну і своєчасну звітність для власників і управлінської команди. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та звітності дає можливість істотно поліпшити ефективність роботи бухгалтерів і фінансистів компанії, скоротити кількість помилок і підвищити якість даних.

Сучасне підприємство не може функціонувати без бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Однак цифрові технології, швидкий розвиток інформаційних систем і програмного забезпечення змінюють цю сферу діяльності. Цифрова трансформація бухгалтерської звітності є процесом використання нових технологій для ефективного функціонування компанії. Перевагою цифрової трансформації бухгалтерської звітності є можливість реакції на зміни в режимі реального часу. Доступ до інформаційних систем у будь-якому місці та в будь-який час дає змогу швидко реагувати на непередбачувані ситуації, оптимізувати витрати та покращити фінансові показники компанії.

Одним із ключових факторів цифрової трансформації бухгалтерської звітності є автоматизація. Автоматизований бухгалтерський облік дає змогу прискорити процес проведення бухгалтерських операцій, полегшити роботу бухгалтерів, а також підвищити точність фінансових звітів. Більшість сучасних бухгалтерських програм забезпечені функціями автоматичного збору та аналізу даних, що зменшує ймовірність помилок.

Початковою стадією цифровізації системи бухгалтерського обліку є автоматизація її процесів, а саме формування облікових реєстрів і форм звітності. Іншими словами, ця операція ґрунтується на єдиному взаємопов'язаному технологічному процесі опрацювання документації за всіма етапами обліку, починаючи від збору первинних облікових даних до складання звітності. Автоматизація процесів здійснюється на основі програмних продуктів, налаштування яких адаптуються під специфіку суб'єкта бізнесу і вимоги користувачів, що сприяє зниженню трудових витрат, зумовлених збором і обробкою інформації, тепер здійснюваних за певним правилом. Інструментом автоматизації є інформаційна система, яка спрощує роботу співробітників фінансових служб.

Так, агрегування витрат за різними класифікаційними ознаками із заданою періодичністю як у ручному, так і в автоматизованому режимі забезпечує один і той самий результат, проте в останньому варіанті унеможливується виникнення помилок, викликаних людським чинником, та вивільняється робочий час для прийняття інших актуальних управлінських рішень.

При впровадженні цифрових технологій в організацію бухгалтерського обліку потрібно попередньо обґрунтувати вибір програмного продукту, тобто зіставити прогнозовані вигоди від використання технології з витратами, спричиненими її придбанням, установкою і подальшим супроводом. Контроль за досягненням планових показників вигод і витрат, обумовлених цим рішенням, здійснюється завдяки можливостям системи управлінського обліку.

Відкриття відокремленого рахунку дасть змогу зіставити фактичні доходи та витрати від функціонування технологій. Зазначимо, що рівень доходів не завжди вдасться точно оцінити у

вартісному вираженні, а витрати однієї величини, здійснені в різні роки, мають неоднакову економічну цінність, тому при розрахунку сукупних витрат на довгостроковий період рекомендовано використовувати процедуру дисконтування. У зв'язку з вищезазначеним, економічне обґрунтування вибору технології може бути дано саме в системі управлінського обліку.

У цифрових умовах ведення бізнесу майже всі документи ведуться в цифровому форматі. Обов'язково потрібно використовувати сучасні цифрові технології, що відповідають за достовірність наданої інформації, які здатні переконати у своїй надійності інвесторів, кредиторів і партнерів під час залучення їх у компанію. Такою цифровою технологією вважається блокчейн, за допомогою якого ідея ведення бухгалтерського обліку з подвійним записом має змогу бути реалізованою не тільки в теорії, а й на практиці.

Технологія блокчейн істотно знижує витрати верифікації, безпеки та зберігання даних. Частина послуг, які надають банки, біржі, страхові компанії, юристи та бухгалтери, стає на ринку незатребуваною, що сприяє зниженню рівня транзакційних витрат в економіці. Однак складні операції, що вимагають нестандартних підходів до їх здійснення, рекомендовано виконувати фахівцям-посередникам. У цьому разі ідея про мінімізацію транзакційних витрат, закладена у фрикційній парадигмі, поступається місцем ціннісно-орієнтованій концепції, яка припускає, що транзакція створюватиме корисні ефекти за оптимального, а не мінімального рівня транзакційних витрат.

Технологія блокчейн – це децентралізована система зберігання баз даних, у якій усі агенти мережі зберігають послідовності блоків, які є незалежними один від одного і не підлягають ретроспективній зміні. Ця система зберігання даних представлена у вигляді безперервної послідовності блоків, побудованих за певними правилами, де кожен наступний блок чітко пов'язаний з попереднім і підписаний цифровим підписом, що унеможливує фальсифікацію даних.

Завдяки блокчейну бухгалтерам більше не потрібно чекати, поки будуть оброблені первинні документи. У принципі первинні документи більше не повинні бути в паперовому або електронному вигляді. Замість цього транзакції записуються в блокчейн.

Метою блокчейну у подвійному бухгалтерському обліку є перевірка записів, створених учасниками транзакцій. Система дозволяє бухгалтерам, банкам та торговельним компаніям записувати та зберігати дані, а також надає можливість зацікавленим користувачам контролювати та відстежувати їх оновлення. Виправити введені в систему дані без зміни всієї послідовності операцій вже неможливо, оскільки кожен запис авторизований і всі записи в ланцюжку взаємопов'язані. Таким чином, подвійний бухгалтерський облік представляє собою картину «бачення істини» з використанням технології незмінного розподіленого реєстру.

Інтеграція цифрових інструментів у систему обліку дозволяє не лише знизити трансформаційні витрати, але й підвищити ефективність бізнес-процесів. Автоматизація рутинних операцій звільняє час співробітників для виконання більш складних аналітичних завдань, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Крім того, цифрові інструменти забезпечують високий рівень точності даних та прозорості облікових процесів, що підвищує довіру партнерів та інвесторів. Усе це відбувається завдяки зниженню рівня трансформаційних витрат за рахунок інтеграції цифрових інструментів у систему обліку:

– моделювання фінансового результату за допомогою апробування декількох методів обліку витрат і концепцій управління собівартістю та вибору найкращого з отриманих варіантів;

– імітуванням умов господарської діяльності. За допомогою імерсивних технологій віртуальної та доповненої реальності створюють реалістичне середовище, яке у звичайних умовах оцінюють високими витратами, і воно не завжди виявляється сприятливим. Імітаційний варіант дає змогу запобігти такому сюжету розвитку подій і зменшити втрати, проте не дає можливості побачити майбутній розвиток виробничої системи.

Наступним фактором є використання аналітичних інструментів і алгоритмів машинного навчання. Ці технології дозволяють автоматично знаходити закономірності в даних, виявляти

нестандартні фінансові операції і виявляти ризики. Обробка великих обсягів даних стає доступною, що дозволяє більш ефективно відслідковувати фінансові потоки і витрати.

Найпоширенішими у використанні бухгалтерським обліком є такі цифрові технології:

- облікова система (ERP) – використовується для відображення бухгалтерських записів та формування облікових регістрів, це система для збирання та структурування інформації про факти господарського життя компанії;
- електронні довідково-інформаційні системи;
- система Host-to-Host – єдине транспортне середовище сполучення систем банку та клієнта для надання банківських сервісів;
- системи автоматичної ідентифікації об'єктів (RFID-технологі), що забезпечують зберігання даних у так званих транспондерах, або RFID-мітках;
- системи управління базами даних – комплекси мовних та програмних засобів, призначених для створення, ведення та спільного використання баз даних багатьма користувачами;
- система подання звітності електронними каналами зв'язку для подання документів в контролюючі інстанції;
- послуги електронного обміну документами;
- система управління процесами та документами (система електронного документообігу), використовується для організації взаємодії співробітників та зберігання документів в компанії;
- OLAP-система – система аналітичної обробки даних, призначена для підготовки звітів, побудови прогностичних сценаріїв та виконання статистичних розрахунків на базі великих інформаційних масивів, що мають складну структуру;
- системи аналітики та аналізу (системи бізнес-аналітики, системи аналізу даних, системи підтримки прийняття рішень управління, системи візуалізації даних, системи побудови аналітичної звітності та ін.) – системи для створення візуальних уявлень масивів даних в інтуїтивно зрозумілому вигляді.

Отже, трансформація системи бухгалтерського обліку витрат відповідно до тенденцій цифрового середовища сприяє оптимізації бізнес-процесів. Інструменти цифрового середовища – інформаційні системи та цифрові платформи – пропонують ефективні способи ведення фінансово-господарської діяльності, що особливо актуально в умовах конкуренції та обмеженості ресурсів. Налаштування програмних продуктів адаптуються під специфіку суб'єкта бізнесу і вимоги замовників.

Висновки і перспективи.

Зміни, що відбуваються в обліковій практиці, вимагають перегляду положень теорії обліку, в тому числі таких «постулатів», як, наприклад, складові методу бухгалтерського обліку, ведення рахунків тощо. Це актуалізує багато питань теоретичного і прикладного характеру і відкриває нові перспективи для професії бухгалтера. Дальше впровадження цифрової економіки в сферу бухгалтерського обліку дасть змогу:

- підвищити рівень оперативності процесів обліку і достовірність облікових даних;
- призведе до появи нових об'єктів обліку і методів їх оцінки;
- об'єднати різні види обліку;
- інтенсифікувати впровадження цифрових технологій обліку.

Таким чином, суттєві зміни, які обумовлені цифровою трансформацією економіки, поява нового цифрового інструментарію, мотивують удосконалення бухгалтерського обліку, сприяють внесенню змін в методологію і організацію облікового процесу, актуалізують проблему представлення облікової діяльності як високоінтелектуальної прикладної діяльності, підвищення престижності і затребуваності професії бухгалтера.

В першу чергу, впровадження цифрових технологій стосується облікового процесу і

вважається важливою умовою цифровизації бухгалтерського обліку за рахунок інноваційних технологій передачі і зберігання даних. Більш вигідною цифровою технологією для покращення способів обліку вважається блокчейн.

Специфіка бухгалтерського обліку в цифровій економіці призводить до його значної трансформації та появи інтелектуального обліку, однак для перевірки цієї гіпотези потрібно здійснити ґрунтовні дослідження.

Список використаних джерел

1. Білоус О., Кундеус О. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. №4 (83). С. 56-61.
2. Кузь В. І. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровизації господарських та управлінських процесів. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2021. №6. С. 197-204.
3. Ларченко О. В. Ефективність впровадження інформаційних систем в управління підприємством. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. №1. С. 278-284.
4. Міхровська М. Діджиталізація, діджиталізація, цифрова трансформація: зміст та особливості. *Грааль науки*. 2021. №1. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.023> (дата звернення: 23.04.2024).
5. Ясінська А., Река В., Кізляк Я. Вплив цифрової трансформації на побудову інформаційно-облікової системи підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 57. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3225/3148> (дата звернення: 23.04.2024).
6. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Вип. 1-2. С. 83–96.
7. Пуцентейло П., Довбуш А., Бінчаровська Т., Гомотюк В. Сучасні технології бізнес-аналітики як інструмент для підвищення бізнес-комунікацій компанії. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. Випуск 1-2. С. 29-40.
8. Руденко С. В., Погрібняк Д. С. Бухгалтерський облік в умовах цифровизації. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. №1. С. 265-268.
9. Крамаренко К. М., Шаповал О. А. Напрями цифрової трансформації обліково-фінансової діяльності бюджетних установ. *Ефективна економіка*. 2022. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10011> (дата звернення: 23.04.2024).
10. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. №1 (68). С. 70-76.

Статтю отримано: 07.05.2024 / Рецензування 23.06.2024 / Прийнято до друку: 30.06.2024

Andrii Dovbush

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Department of Fundamental and Specialized Disciplines
Chortkiv Education and Research Institute of Entrepreneurship and Business
West Ukrainian National University
Chortkiv, Ukraine

E-mail: advvad@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4751-1230

Iryna Belova

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Deputy Director of the ESIINMI
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine

E-mail: i.belova@wunu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-5399-3654

TRANSFORMATION OF ACCOUNTING PROCESSES IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION

Abstract

Introduction. An important factor in the effective functioning of enterprises and companies is the proper organization of accounting and reporting. The digital transformation of accounting and reporting makes it possible to significantly improve the efficiency of the company's accountants and financiers, reduce the number of errors and improve data quality. Digital transformation of accounting is the process of using new technologies for the effective functioning of the company.

Methods. The methodological basis of the study was the provisions of the dialectical method of cognition of economic phenomena and processes in their continuous interrelation. In the course of the study, general scientific and special methods were used, in particular: the analytical method was used in the review of literature sources; the classification method allowed to differentiate the main components of digital accounting, and the description method - to provide them with a detailed description; the monographic method was used in the study of literature on the digital economy and accounting, and the system-analytical method - in the processing of the information received.

Results. It is determined that the digital economy is an information and communication environment of economic activity on the Internet, the result of the transformational effects of new general-purpose technologies in the field of information and communication. It is substantiated that accounting automation is one of the components of business digitalization, which helps companies to use resources efficiently and increase competitiveness in the market. The basic principles of functioning of a digital accounting platform, which allow creating the latest electronic systems with a large number of users, are identified.

Discussion. The obtained results of the study will help to increase the efficiency of the formation and development of accounting in the digital economy and will become the basis for further scientific developments in this area.

Keywords: digital economy, information technology, accounting, digital accounting, digital technologies.

References

1. Bilous, O., & Kundeus, O. (2023). Transformatsiia bukhhalterskoho obliku v umovakh tsyvrovoi ekonomiky [Transformation of accounting in the digital economy]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk [Galician Economic Herald]*, 4 (83), 56-61. [in Ukr.].
2. Kuz, V.I. (2021). Rozvytok bukhhalterskoho obliku v umovakh tsyvrovizatsii hospodarskykh ta upravlinskykh protsesiv [Development of accounting in the context of digitalization of economic and management processes]. *BIZNES INFORM [BUSINESS INFORM]*, 6, 197-204. [in Ukr.].
3. Larchenko, O.V. (2020). Efektyvnist vprovadzhennia informatsiinykh system v upravlinnia pidpriemstvom [Efficiency of implementation of information systems in enterprise management]. *Tavriyskiy naukovyi visnyk [Tavrian Scientific Bulletin]*, 1, 278-284. [in Ukr.].
4. Mikhrovska, M. (2021). Didzhytyzatsiia, didzhytalizatsiia, tsyvrova transformatsiia: zmist ta osoblyvosti [Digitalization, digitalization, digital transformation: content and features]. *Hraal nauky [The Grail of Science]*, 1. Retrieved from <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.023> (data zvernennia: 23.04.2024).
5. Yasinska A., Reka V., & Kizliak Ya. (2023). Vplyv tsyvrovoi transformatsii na pobudovu informatsiino-oblikovoi systemy pidpriemstva [The impact of digital transformation on the construction of an enterprise information and accounting system]. *Ekonomika ta suspilstvo [Economy and Society]*, 57. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3225/3148>.
6. Spilnyk, I., & Paliukh, M. (2019). Bukhhalterskyi oblik v umovakh tsyvrovoi ekonomiky [Accounting in the digital economy. Institute of accounting, control and analysis in the context of globalization], *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii [Institute of Accounting, Control and Analysis in the Context of Globalization]*, 1-2, 83-96. [in Ukr.].
7. Putsenteilo, P., Dovbush, A., Bincharovska, T., & Homotiuk, V. (2022). Suchasni tekhnologii biznes-analityky yak instrument dlia pidvyshchennia biznes-komunikatsii kompanii [Modern business intelligence technologies as a tool for improving business communications of the company]. *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii [Institute of Accounting, Control and Analysis in the Context of Globalization]*, 1-2, 29-40. [in Ukr.].
8. Rudenko, S.V., & Pohribniak, D.S. (2021). Bukhhalterskyi oblik v umovakh tsyvrovizatsii [Accounting in the context of digitalization]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu [Bulletin of Khmelnytsky National University]*, 1, 265-268. [in Ukr.].
9. Kramarenko, K.M., & Shapoval, O.A. (2022). Napriamy tsyvrovoi transformatsii oblikovo-finansovoi

diialnosti biudzhetykh ustanov [Directions of digital transformation of accounting and financial activities of budgetary institutions]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy], 2. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10011>.

10. Panasiuk, V., Burdeniuk, T., & Muzhevych, N. (2021). Osoblyvosti tsyfrovoi transformatsii obliku [Features of digital transformation of accounting]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk* [Galician Economic Herald], 1 (68), 70-76. [in Ukr.].

Received: 05.07.2024 / Review 06.23.2024 / Accepted 06.30.2024

